

Európska komisia stanovuje pravidlá pre podniky v dodávateľských reťazcoch

Európska komisia 23.februára 2022 prijala návrh smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (CSRD).

Cieľom návrhu je podporiť udržateľné a zodpovedné správanie podnikov v rámci globálnych hodnotových reťazcov. Táto nová smernica je súčasťou programu EÚ v oblasti udržateľného financovania a Európskej zelenej dohody a vďaka nej sa zmodernizujú a posilnia pravidlá týkajúce sa druhu sociálnych a environmentálnych informácií, ktoré musia spoločnosti vykazovať. Od širšieho súboru veľkých spoločností, ako aj kótovaných malých a stredných podnikov (MSP) sa teraz bude vyžadovať, **aby podávali správy o udržateľnosti**. Novými pravidlami sa zabezpečí, aby investori a iné zainteresované strany mali prístup k informáciám, ktoré potrebujú na posúdenie investičných rizík vyplývajúcich zo zmeny klímy a iných otázok udržateľnosti. Vytvoria tiež kultúru transparentnosti, pokiaľ ide o vplyv spoločností na ľudí a životné prostredie. Zavedenie **povinných európskych štandardov vykazovania informácií o udržateľnosti v súčasnosti pripravuje Európska poradná skupina pre finančné výkazníctvo (EFRAG)**. Smernicou CSRD sa zmenia existujúce požiadavky smernice o zverejňovaní nefinančných informácií. Požiadavky na podávanie správ sa budú postupne zavádzať v prípade rôznych druhov spoločností. **Kótované MSP budú povinné podávať správy až od roku 2026 s ďalšou možnosťou dobrovoľnej výnimky do roku 2028. Prvé spoločnosti budú musieť uplatňovať nové pravidlá po prvýkrát v rozpočtovom roku 2024, pokiaľ ide o správy uverejnené v roku 2025.**

Podniky zohrávajú pri budovaní udržateľného hospodárstva a spoločnosti kľúčovú úlohu. Budú musieť identifikovať nepriaznivé vplyvy svojich činností na ľudské práva, ako je detská práca a pracovné vykorisťovanie a na životné prostredie, napríklad znečistenie a strata biologickej diverzity a v nevyhnutných prípadoch týmto vplyvom predchádzať, odstrániť ich či zmierniť.

Nové pravidlá náležitej starostlivosti sa budú vzťahovať na tieto podniky a odvetvia:

Podniky z EÚ:

Skupina 1:

všetky spoločnosti s ručením obmedzeným v EÚ, ktoré majú značnú veľkosť a hospodársku silu (500 a viac zamestnancov a čistý obrat 150 miliónov eur a viac).

Skupina 2:

ostatné spoločnosti s ručením obmedzeným pôsobiace vo vymedzených odvetviach s veľkým vplyvom, ktoré nespĺňajú obe prahové hodnoty skupiny 1 a ktoré majú 250 a viac zamestnancov a celosvetový čistý obrat 40 miliónov eur a viac. Pre tieto podniky začnú pravidlá platiť o dva roky neskôr ako pre skupinu 1.

Podniky z krajín mimo EÚ pôsobiace v EÚ s prahovou hodnotou obratu vytvoreného v EÚ zodpovedajúce skupinám 1 a 2.

Malé a stredné podniky nepatria priamo do rozsahu pôsobnosti tohto návrhu. Tento návrh sa týka vlastných činností podnikov, ich dcérskych spoločností a ich hodnotových reťazcov (priamych a nepriamych zavedených obchodných vzťahov). Aby spoločnosti splnili povinnosť

náležitej starostlivosti podnikov, musia:

- začleniť náležitú starostlivosť do svojich politík,
- identifikovať skutočné a potenciálne nepriaznivé vplyvy na ľudské práva a životné prostredie,
- predchádzať týmto potenciálnym vplyvom, resp. ich zmiernovať,
- odstrániť alebo minimalizovať skutočné vplyvy,
- zaviesť a zachovať postup na vybavovanie sťažností,
- monitorovať účinnosť politiky náležitej starostlivosti a súvisiacich opatrení
- verejne komunikovať o náležitej starostlivosti.

Konkrétne to znamená **účinnejšiu ochranu ľudských práv zahrnutých v medzinárodných dohovorochoch**. Pracovníkom musia byť vytvorené bezpečné a zdravé pracovné podmienky. Podobne tento návrh pomôže zabrániť nepriaznivým vplyvom na životné prostredie, ktoré sú v rozpore s **klúčovými environmentálnymi dohovormi**. Podniky patriace do rozsahu pôsobnosti návrhu budú musieť prijať náležité opatrenia („záväzky o konaní“) vzhľadom na závažnosť a pravdepodobnosť rôznych vplyvov k možnostiam opatrení, ktoré má podnik v danej situácii k dispozícii a k potrebe stanoviť priority.

Vnútroštátne správne orgány vymenované členskými štátmi budú zodpovedné za dohľad nad týmito novými pravidlami a v **prípade ich nedodržania môžu uložiť pokuty**. Obete budú mať okrem toho možnosť podať **žalobu o náhradu škody**, ktorej sa dalo pomocou vhodných opatrení náležitej starostlivosti vyhnúť.

Podniky zo skupiny 1 navyše musia mať plán na zabezpečenie **zlučiteľnosti ich obchodnej stratégie s obmedzením globálneho otepľovania** na 1,5 °C v súlade s Parížskou dohodou.

Na začlenenie náležitej starostlivosti do celého fungovania podnikov, treba **angažovanosť riaditeľov podnikov**. Preto sa v návrhu stanovuje povinnosť riaditeľov zaviesť náležitú starostlivosť, zaradiť ju do podnikovej stratégie a dohliadať na jej dodržiavanie. Ďalej musia riaditelia pri plnení svojej povinnosti konať v najlepšom záujme podniku zohľadňovať vplyv svojich rozhodnutí na ľudské práva, zmenu klímy a životné prostredie. V prípadoch, kde je odmena riaditeľov pohyblivá, budú motivovaní k tomu, aby prispievali k boju proti zmene klímy s odkazom na plán podniku.

Návrh obsahuje aj sprievodné opatrenia, ktoré podporia všetky podniky vrátane malých a stredných podnikov, ktoré môžu byť nepriamo ovplyvnené. Tieto opatrenia zahŕňajú vytvorenie individuálnych alebo spoločných špecializovaných webových sídel, platforiem alebo portálov a prípadnú finančnú podporu pre malé a stredné podniky. Komisia môže v záujme podpory podnikov prijímať pokyny vrátane dobrovoľných vzorov zmluvných ustanovení. Komisia môže takisto doplniť podporu poskytovanú členskými štátmi o nové opatrenia vrátane pomoci spoločnostiam v tretích krajinách.

Cieľom návrhu je zabezpečiť, aby Únia vrátane súkromného aj verejného sektora konala na medzinárodnej scéne v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami, pokiaľ ide o ochranu ľudských práv a podporu udržateľného rozvoja, ako aj pravidiel medzinárodného obchodu.

V rámci „balíka opatrení pre spravodlivé a udržateľné hospodárstvo“ Komisia predkladá aj oznámenie o dôstojnej práci na celom svete. V oznámení sa stanovujú vnútorné a vonkajšie politiky, ktoré EÚ využíva na zabezpečenie dôstojnej práce na celom svete, a stavia tento cieľ do centra inkluzívnej, udržateľnej a odolnej obnovy po pandémii.

K tejto problematike sa vyjadrili:

Podpredsedníčka pre hodnoty a transparentnosť, **Věra Jourová**: „Návrh má dva ciele: po prvé riešiť obavy spotrebiteľov, ktorí napríklad nechcú kupovať výrobky vyrobené s použitím nútenej práce alebo poškodzujúce životné prostredie. Po druhé podporiť podnikanie poskytnutím

právnej istoty, pokiaľ ide o povinnosti podnikov na jednotnom trhu. Vďaka tomuto právnemu predpisu sa európske hodnoty spravodlivo a primerane premietnu do hodnotových reťazcov.“

Komisár pre spravodlivosť, **Didier Reynders**: „*Tento návrh skutočne mení spôsob, akým podniky vykonávajú svoje obchodné činnosti v rámci svojho globálneho dodávateľského reťazca. Pomocou týchto pravidiel chceme hájiť ľudské práva a stáť na čele zelenej transformácie. Nemôžeme preto ďalej ignorovať, čo sa v hodnotových reťazcoch deje. Musíme dosiahnuť zmeny v tomto hospodárskom modeli. Impulz na podporu tejto iniciatívy prišiel zo strany trhu, kde spotrebiteľia vyzývajú k väčšej udržateľnosti výrobkov. Som presvedčený, že mnoho významných podnikov túto vec podporí.“*

Komisár pre vnútorný trh, **Thierry Breton**: „*Niektoré európske podniky už patria k lídrom v oblasti udržateľných podnikových postupov, pre iné je však stále ťažké chápať ich environmentálnu stopu a vplyvy v oblasti ľudských práv a zlepšovať ich. Zložité globálne hodnotové reťazce obzvlášť sťažujú podnikom získavanie spoľahlivých informácií o činnostiach ich dodávateľov. Roztrieštenosť vnútroštátnych pravidiel ešte viac spomaľuje pokrok pri zavádzaní osvedčených postupov. Náš návrh zabezpečí, aby veľkí účastníci trhu prevzali vedúcu úlohu pri zmiernovaní rizík vo svojich hodnotových reťazcoch a zároveň podporí malé podniky pri prispôbovaní sa zmenám transformácie.“*

Súvislosti, ktoré objasňujú tento legislatívny proces

V dôsledku regulácií udržateľnosti, ktoré sa objavujú na viacerých frontoch a so zvýšenou frekvenciou, v posledných rokoch rýchlo rastie počet iniciatív na zníženie emisií skleníkových plynov.

Balík Európskej komisie Fit for 55 je najnovším ambicióznym súborom navrhovaných opatrení, od ktorých sa očakáva, že budú mať výrazný vplyv na sektor dopravy. Cieľom balíka Fit for 55, ktorý bol ohlásený v júli 2021, je znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990 a do roku 2050 dosiahnuť nulové čisté emisie skleníkových plynov (GHG) (klimatická neutralita).

Takmer rok po zavedení balíka Fit for 55 pokročili diskusie medzi Európskym parlamentom a Radou o legislatívnych návrhoch na urýchlenie dekarbonizácie v EÚ. Balík Fit of 55 obsahuje viac ako desať legislatívnych návrhov, z ktorých štyri bezprostredne ovplyvňujú sektory dopravy.

Poslanci EP schválili 8. júna 2022 tri klimatické návrhy súvisiace s nadchádzajúcou reformou trhu s uhlíkom v EÚ. To zahŕňa zákaz nových benzínových a naftových áut do roku 2035; nový zákon o využívaní pôdy, zmene využívania pôdy a lesnom hospodárstve (LULUCF); a prísnejšie pravidlá pre emisie skleníkových plynov členských štátov.

Rada 27. júna 2022 začala rokovania o smernici o obnoviteľnej energii a smernici o energetickej účinnosti. Pokiaľ ide o sektor dopravy, Rada navrhla cieľ znížiť do roku 2030 skleníkové plyny o 13 % a do roku 2030 v tomto sektore využívať aspoň 29 % obnoviteľnej energie (ako sú pokročilé biopalivá a vodík).

Hoci iniciatívy v balíku nie sú výslovne zamerané na sektor ťažkej nákladnej dopravy, môžu pomôcť EÚ splniť jej ciele do roku 2030. Sektor dopravy a stavebníctva má byť od roku 2025

zaradený do systému obchodovania s emisiami (ETS 2). Spočiatku sa bude vzťahovať len na komerčnú dopravu a od roku 2029 sa rozšíri aj na osobnú dopravu.

Ďalšia realizačná fáza bude zahŕňať aj emisie z lodí prevádzkovaných v rámci EÚ a lodí mimo európskych teritoriálnych vôd. Námorné sektory, kde 99 % svojej energie pochádza z fosílnych palív, musia toto číslo do roku 2035 znížiť o 30 %. Letecký priemysel bude musieť znížiť používanie fosílnych palív zo súčasných 0,1 % na 0,7 % v roku 2030, čím sa zvýši na 5 % do roku 2035. Programy ReFuelEU pre letectvo a námornú dopravu FuelEU balíka Fit for 55 by mali podporovať používanie udržateľných alternatívnych palív v leteckej aj námornej doprave.

Aj keď sa zdá, že smer, ktorým sa treba uberať je jasný, potenciál znižovania emisií je nevyužitý najmä kvôli obmedzenej infraštruktúre, roztrieštenému financovaniu rozvoja priemyslu, škrtom v rozpočtoch na výskum a celkovým obavám zo strany zúčastnených strán.

Výsledkom je, že teraz je čas, aby spoločnosti analyzovali svoje dodávateľské a hodnotové reťazce, získali jasný prehľad o súvisiacej uhlíkovej stope (priamej a nepriamej) a preskúmali dostupné možnosti na zníženie tejto stopy. Ak to všetko sa zrealizuje načas, malo by sa čo najviac zmierniť dodatočné zdanenie, ktoré nevyhnutne vyplynie z opatrení zahrnutých v balíku Fit for 55.

V súčasnosti je časť balíka Fit For 55 pozastavená a čaká sa na politickú dohodu a ďalšie hlasovanie v pléne sa predpokladá na jeseň 2022.

Po schválení textu Európskym parlamentom a Radou EÚ vstúpia do platnosti zmenené a doplnené smernice. Napriek tomu majú rôzne legislatívne návrhy pre balík Fit for 55 rôzne časové harmonogramy a očakáva sa, že balík bude schválený do 1. januára 2023.

Ďalšie informácie, ktoré podporujú tieto snahy

- Monitorovanie a vykazovanie emisií https://ec.europa.eu/clima/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions/emissions-monitoring-reporting_en
- Corporate sustainability reporting : https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_sk
- Spravodlivé a udržateľné hospodárstvo: Komisia stanovuje pre podniky pravidlá, aby v globálnych hodnotových reťazcoch rešpektovali ľudské práva a životné prostredie – tlačová správa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_22_1145
- Návrh smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (vrátane príloh) https://ec.europa.eu/info/publications/proposal-directive-corporate-sustainable-due-diligence-and-annex_en
- Otázky a odpovede o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/qanda_22_1146)
- Prehľad o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti – (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/fs_22_1147)
- Stránka s informáciami o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en)
- Transport Intelligence, 28. júna 2022

Článok vznikol v rámci riešenia grantového projektu VEGA 1/0379/20 „Socioekonomické aspekty deregulácie trhu služieb železničnej dopravy v kontexte platnej legislatívy EÚ a udržateľnej mobility“ na Fakulte prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline.

Prof. Ing. Jozef Majerčák, PhD., FPEDAS, katedra železničnej dopravy, jozef.majercak@uniza.sk, +421 911 170 990.

Ing. Peter Majerčák, PhD., FPEDAS, katedra ekonomiky, peter.majercak@uniza.sk,